

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу

Al Echcheikh El Alaoui Douaa (Ел Ехшейх Ел Алауї Дуаа)

“ARCHITECTURAL AND PLANNING ORGANIZATION OF LANDSCAPE URBAN ENVIRONMENT IN HOT CLIMATES”

(«АРХІТЕКТУРНО-ПЛАНУВАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ МІСЬКОГО
ЛАНДШАФТНОГО СЕРЕДОВИЩА В УМОВАХ ЖАРКОГО КЛІМАТУ»),

поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD)

з мистецтвознавства за спеціальністю 191 Архітектура та містобудування

(галузь знань 19 Архітектура та будівництво)

На розгляд офіційного опонента представлена дисертація загальним обсягом 280 сторінок, з яких 140 сторінок основного тексту, 55 сторінок ілюстрацій, 15 сторінок списку використаних джерел із 156 найменувань, 51 сторінки додатків.

Актуальність обраної теми вбачаємо в необхідності пошуку нових підходів та засобів формування архітектурно-планувальної організації урбанізованих ландшафтів міст в зоні сухого жаркого клімату країн Північної Африки. Природно-кліматичні умови, культурні традиції, суспільно-політичні та соціально-економічні зміни в цих країнах призвели до архітектурно-містобудівних трансформацій міських ландшафтів. З одного боку – активні європейські впливи, з іншого – національні культурні традиції та релігійні особливості цього африканського регіону. Співіснування, конфронтація, непослідовність рішень, тощо гальмують процеси переосмислення змісту ландшафтного середовища північно-африканських міст, його сучасного прочитання. Запит на сучасні концепції, засновані на закономірностях сталого розвитку, екологічні рішення та інноваційні технології спонукають до формування стратегії розвитку міст, в якій би окреслювалися «взаємини» між європейськими й світовими тенденціями та історично закладеними культурними традиціями. До реалізації цього процесу долучилася й здобувачка Ел Ехшейх Ел Алауї Дуаа у своєму дисертаційному дослідженні.

Саме виходячи з вищезначеного слід формулювати **безпосередній зв'язок дисертації з науковими програмами, планами, темами**, сучасною законодавчою базою Королівства Марокко, України та світу, спрямованістю науково-дослідної роботи кафедр містобудування та дизайну архітектурного

середовища Одеської державної академії будівництва та архітектури, зокрема – за темами «Вивчення ландшафтного дизайну у великих містах України» та «Вивчення архітектурно-планувальної організації ландшафтного міського середовища в умовах жаркого клімату».

Дисертація Ел Ехшейх Ел Алауї Дуаа складається із термінологічного словника, вступу, трьох розділів з висновками, загальних висновків, списку використаних джерел та восьми додатків. Ознайомлення з роботою дозволяє зробити висновок про традиційність структури дисертаційного дослідження.

«Вступ» містить необхідні позиції щодо даних праць – обґрунтування актуальності обраної теми дослідження; зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; теоретичне підґрунтя дослідження; мету і завдання дисертаційної роботи; об'єкт і предмет дослідження; межі й методологічну базу дослідження; наукову новизну, теоретичне й практичне значення результатів та висновків роботи, їх апробацію, особистий внесок здобувачки.

Мета даного дослідження чітко сформульована і взаємопов'язана з завданнями, окресленими здобувачем. **Об'єктом** дослідження є міське ландшафтне середовище. **Предметом** є архітектурно-планувальна організація ландшафтного міського середовища в умовах жаркого клімату. Аргументовано межі дослідження.

Перший розділ дисертації “CURRENT STATE OF KNOWLEDGE OF THE PROBLEM IN HOT CLIMATES” («СУЧАСНИЙ СТАН ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМИ В УМОВАХ ЖАРКОГО КЛІМАТУ») у трьох підрозділах висвітлює аналіз теоретичних досліджень формування ландшафтного міського середовища, практичний досвід проєктування ландшафтного міського середовища в Марокко та інших країн Північної Африки. Тут слід відмітити детально висвітлений науковий доробок попередніх дослідників у сфері трансформації урбанізованого середовища в цілому та його ландшафтних складових. Заслуговує на увагу і представлений досвід практичних дій у царині формування ландшафтного середовища в північно-африканських країнах, який презентує середземноморські та ісламські принципи ландшафтного дизайну (с. 61-63).

У **другому розділі** “METHODS BASIS FOR STUDYING THE URBAN LANDSCAPE ENVIRONMENT” («МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ВИВЧЕННЯ МІСЬКОГО ЛАНДШАФТНОГО СЕРЕДОВИЩА») у межах трьох підрозділів представлено загальні методи дослідження ландшафтного середовища міста, критерії його оцінки, методи оцінки факторів впливу на його формування. Особливий інтерес розділу, на наш погляд, представляє аналіз використання закордонних методик, прийомів відомих

фахівців-урбаністів у цій царині в просторах країн Північної Африки. Ел Ехшейх Ел Алауї Дуаа застосувала ретельно підготовлений метод опитування для виявлення рівня комфорту/дискомфорту існуючих міських ландшафтних просторів. Заслугує на увагу обрана та детально висвітлена комплексна методика даного дослідження, яка поступово, крок за кроком, дала можливість отримати його результати.

Третій розділ “REGULARITIES OF DESIGN AND FUNCTIONING OF THE URBAN LANDSCAPE ENVIRONMENT IN HOT CLIMATE” («ЗАКОНОМІРНОСТІ ПРОЄКТУВАННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ МІСЬКОГО ЛАНДШАФТНОГО СЕРЕДОВИЩА В УМОВАХ ЖАРКОГО КЛІМАТУ») у чотирьох підрозділах присвячено виявленим принципам формування ландшафтного середовища на основі містобудівних, архітектурно-планувальних вимог та нових технологій, інноваційним архітектурно-композиційним підходам до формування ландшафтного середовища міста, практичним рекомендаціям щодо його формування та представлено теоретичну модель архітектурно-планувальної організації міського ландшафтного середовища. На наш погляд, він є цінним за рахунок закладеного в нього майбутнього практичного потенціалу – принципів формування ландшафтного середовища у містах, методів їх реалізації. Запропонована методологія адаптивного проєктування, цифровий інструментарій та комп'ютерні платформи, які допомагають процесам адаптації до кліматичних змін (с. 177-179) та практичні рекомендації. Окрема увага приділена розробленій теоретичній моделі архітектурно-планувальної організації міського ландшафтного середовища (на прикладі м. Касабланка).

Загальні висновки по роботі містять 12 положень, які чітко і науково обґрунтовують результати дослідження відповідно до його мети та окреслених завдань.

Дисертація написана англійською мовою, доступною для сприйняття. Авторка коректно і тактовно використовує інформацію інших авторів, посилаючись на них. Стиль та оформлення наукового дослідження в цілому відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України.

Належним є **ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, представлених на захист**. Це підтверджується науково-теоретичним апаратом дослідження, ґрунтовною науковою базою та дієвістю принципів архітектурно-планувальної організації міського ландшафтного середовища в умовах жаркого клімату.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає в обґрунтуванні формування архітектурно-планувальної організації ландшафтного міського середовища в умовах жаркого клімату та розробленні рекомендацій щодо механізмів його регулювання. Здобувачкою отримано наступні наукові результати:

- систематизовано результати теоретичних досліджень з окремих проблем, визначено характерні риси архітектурно-планувальної організації міського ландшафтного середовища та проведено порівняльний аналіз стратегій розвитку міст у подібних кліматичних зонах світу;
- розроблено теоретичну модель, яка інтегрує екологічні, культурні, соціально-економічні та технологічні фактори міських ландшафтів в умовах спекотного клімату;
- визначено принципи та запропоновано методи формування міського ландшафтного середовища в умовах спекотного клімату в містобудівних та ландшафтно-рекреаційних рішеннях;
- розроблено рекомендації та перспективні напрями розвитку для конкретної території (Північна Африка).

Практичне значення даної дисертації лежить в аспекті використання її результатів у реальному проєктуванні міських ландшафтних просторів, їх удосконаленні згідно принципів сталого розвитку.

Основні результати дисертації з достатньою повнотою відображені в наукових публікаціях. Це підтверджується шістьма друкованими працями здобувачки у фахових виданнях України. Зміст публікацій відповідає конкретним результатам наукового дослідження. Апробація результатів дисертаційної роботи здійснена здобувачкою шляхом участі у 7 наукових та науково-практичних конференціях.

До основних здобутків роботи слід віднести наступні:

1. Обрана методика дослідження, включаючи ретельно розроблений і проведений процес опитування;
2. Виявлені різноманітні прийоми та методи формування міського ландшафтного середовища, як то – “Malgaf” («вітрові вежі», с. 58), “Cool Pavements” («холодні тротуари», с. 145), “Shaded Walkways and Public Spaces” («затіняючі шляхи руху та публічні простори», с. 147), “Energy Pavements Generating” («енергогенеруючі тротуари», с. 149), “Reflective Pools” («відбиваючі

басейни», с. 154, “Smart Irrigation System” «розумна система зрошення», с. 149) та інші;

3. Ретельність та глибина опрацювання поданого матеріалу – різноманітність виявлених концепцій, підходів, прийомів.

Дискусійні положення, зауваження та побажання:

1. Дисертаційне дослідження всебічно висвітлює обрану тему – від ландшафтно-планувальних питань до робочих й організаційних. Об’єктом дослідження є міський ландшафтний простір. В Україні існує система озеленених територій міста, яка об’єднує цілу низку різних ландшафтних об’єктів. На нашу думку, роботі бракує подібної класифікації міських ландшафтних просторів, характерних для країн Північної Африки.
2. Не зважаючи на широке висвітлення в тексті архітектурно-планувальної організації міського ландшафтного середовища південно-африканських країн, варто було би до цієї інформації додати і візуальну – схеми міст з ландшафтними об’єктами.
3. В роботі подано TERMINOLOGY (Термінологічний словник) та низку Додатків, що якісно доповнює змістовну частину дисертації. Але залишилося незрозумілим, чи представлені терміни є сформульованими здобувачкою, чи належать попереднім дослідникам. Це ж стосується і APPENDIX A. Implementation of research results (Додаток А. Апробація результатів дослідження).
4. Здобувачкою проведена широка апробація результатів дисертаційної роботи в трьох архітектурних компаніях – Barbou Architect Studio, NEXT ARCHITECTURE та SCT SAMIA ARCHITECTURE SARL, що висвітлено в APPENDIX B. Acts of implementation of research results (Додаток В. Акти впровадження результатів дослідження). Варто було би зазначити авторів представлених проєктних рішень.
5. Безумовно, позитивним є широке оприлюднення здобувачкою результатів дисертаційного дослідження. Частина публікацій виконана у співавторстві з іншими науковцями, а частина – одноосібних (зокрема – №№ 4, 5, 6, 9, 10 списку публікацій), що не потребує висвітлення особистого внеску автора у дисертації.

Але висловлені положення не применшують наукову вагу дисертаційної роботи і можуть бути враховані здобувачкою в її подальшій науковій роботі.

Загальні висновки та оцінка дисертації.

Дисертація Ел Ехшейх Ел Алауї Дуаа "Architectural and Planning Organization of Landscape Urban Environment in Hot Climate" («Архітектурно-планувальна організація міського ландшафтного середовища в умовах жаркого клімату») є самостійною, завершеною науковою працею з актуальної і недостатньо опрацьованої як у нашій країні, так і в Королівстві Марокко, теми. Робота виконана з дотриманням принципів академічної доброчесності. Сформульовані в дисертаційній роботі наукові положення й отримані теоретичні та практичні результати є актуальними, які вирішують важливу науково-прикладну проблему. Дана дисертація відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», зокрема пп. 5, 6, 7, 8, 9, а її автор – Ел Ехшейх Ел Алауї Дуаа – присвоєння їй наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 191 Архітектура та містобудування.

Офіційний опонент:

кандидатка архітектури, доцентка,
доцентка кафедри архітектури будівель
та дизайну Національного університету
«Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»
м. Полтава

Людмила ШЕВЧЕНКО

Проректор
з науково-педагогічної роботи

Богдан КОРОБКО

(Handwritten signatures in blue ink)